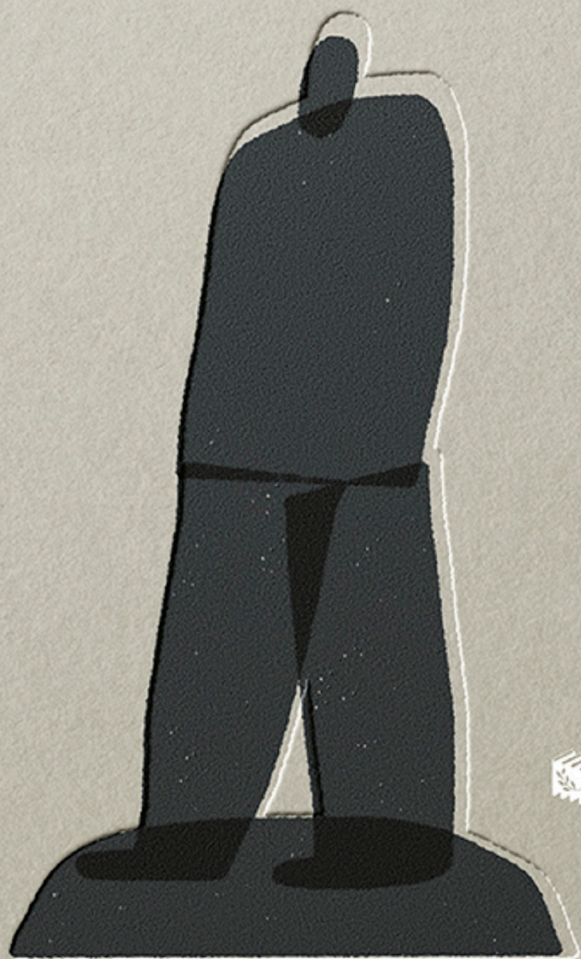

Μυθιστόρητα

Άδελφος, Τόπος

Γιάννης,
Νικοχούδης

ΕΚΑΣΤΗΣ
ΠΑΤΑΚΗΣ

Θέση υπογραφής δικαιούχου δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας,
εφόσον αυτή προβλέπεται από τη σύμβαση.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως άνευ γραπτής άδειας του εκδότη η κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευσή του συνόλου ή μέρους του έργου.

Εκδόσεις Πατάκη — Σύγχρονη ελληνική λογοτεχνία / Πεζογραφία - 556

Γιάννης Νικολούδης, *Άδειος τόπος*

Υπεύθυνη έκδοσης: Ελένη Κεχαγιόγλου

Επιμέλεια - διόρθωση: Νάντια Κουτσουρούμπα

Σελιδοποίηση: Χριστίνα Κωνσταντινίδου

Copyright® Εκδόσεις Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ (Εκδόσεις Πατάκη)

και Γιάννης Νικολούδης, 2022

Πρώτη έκδοση από τις Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, Ιούνιος 2023

ΚΕΤ Ε204 ΚΕΠ 456/23

ISBN 978-618-07-0503-4

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΛΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ,
ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 210.52.05.600, 801.100.2665, FAX: 210.36.50.069
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078
ΤΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ: Ν. ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΥ 122, 563 34 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ,
ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15, FAX: 2310.70.63.55
Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

ΓΙΑΝΝΗΣ ΝΙΚΟΛΟΥΔΗΣ

άδειος τόπος

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Στους γονείς μου

*«Για λίγη ώρα, ο άνεμος που φύσαγε
από χαμηλά μας έφερε μια οχλοβοή
πολλών φωνών, έναν θόρυβο σαν κι
αυτόν που κάνει το ανταριασμένο νερό
όταν κυλά πάνω σε πέτρες».*

Χουάν Ρούλφο, Ο κάμπος στις φλόγες,
μτφρ. Έφη Γιαννοπούλου,
Εκδόσεις Πατάκη, 2011

Κεντρική πύλη, φυλακές Νέας Αλικαρνασσοῦ, Νέα Αλικαρνασσοῦ, Ηράκλειο Υπάρχουν πολλοί τρόποι να μπεις, υπάρχουν πολλοί τρόποι να βγεις, και ένας από τους τρόπους που βγαίνεις δείχνει, πολλές φορές, τον τρόπο που θα ξαναμπείς – άκου. Κάποιοι, με το που περνάνε την πύλη, με το που βγαίνουν έξω, ελεύθερα πουλιά και τα λοιπά, κάνουν κάμποσα βήματα στο πεζοδρόμιο, μετά σταματάνε, κοιτάζουν απέναντι τη στάση, για λίγο κοιτώνουν. Σκύβουν, δένουν τα κορδόνια τους, ανάβουν τσιγάρο, το ρουφάνε μέχρι τη γόπα. Γυρίζουν πίσω και στέκονται μπροστά από τα κάγκελα. Στέκονται εκεί, κάποιοι για ώρες ολόκληρες. Δεν κάνουν τίποτα, μόνο κοιτάζουν την άκρη των παπουτσιών τους. Σαν να είναι ακόμα κλεισμένοι. Τα λεωφορεία έξω περνάνε το ένα μετά το άλλο. Όσπου το παίρνουν κάποτε απόφαση και περνούν απέναντι στη στάση και ανεβαίνουν στο πρώτο λεωφορείο που θα περάσει. Στο πρώτο. Δύο μήνες, έξι μήνες, έναν χρόνο μετά, μας τους φέρνουν πίσω. Τι θέλω να πω – το να μην έχεις κανέναν να σε μαζέψει, το να αναγκαστείς να πάρεις το λεωφορείο,

είναι γερό σημάδι ότι αργά ή γρήγορα θα σε ξαναδούμε εδώ.

Με το χαρτί της απόλυσης στην κωλότσεπη και έναν σάκο πήδηξα στο λεωφορείο. Η Αλικαρνασσός πίσω. Στο καλό να πάει. Μετά πήρα άλλο λεωφορείο. Μέχρι εκείνα τα χωριά. Τα ήξερα τα χωριά. Όχι τόσο καλά για να με ξέρουν αυτά. Είχα περάσει παλιά, πάνε χρόνια. Κάτι μεροκάματα. Είπα τώρα, ελιές έχουν, μπουστάνια έχουν, κάτι θα μπορέσω να κάνω. Δεν είχε σηκώσει κρύο ακόμα, και όλο και κάποιος θα αρχίναγαν να μαζεύουν πρώιμα τον καρπό. Στο πρώτο χωριό κατέβηκα από το λεωφορείο.

Την πρώτη μέρα δεν βρήκα τίποτα. Είχε σηκωθεί αέρας από το βουνό, ο τόπος όλος τρανταζόταν συθέμελα. Και δεν ξέρω, η μάπα μου να ήταν αγριεμένη ακόμα; Γιατί δυο χρονάκια ήταν αυτά. Όχι μήνες. Χρόνια. Στρογγυλά. Να ήταν τα παλιόρουχα; Ο σάκος; Ό,τι κι αν ήταν, η πρώτη μέρα πήγε τζάμπα. Με κοιτούσαν με μισό μάτι. Μεροκάματο γιοκ.

Είχα κάτι λεφτά ίσα για να φάω. Όσο βράδιαζε, άρχισα να ψάχνω κάπου να τη βγάλω. Τέτοια μισοπαρατημένα χωριά έχουν δημοτικό σχολείο. Σχολείο που δεν λειτουργεί πια. Πώς να λειτουργεί αφού παιδιά ούτε για δείγμα. Τα κτίρια τα κάνουν πολιτιστικούς συλλόγους, ξέρω γω. Η ουσία είναι ότι δεν πατάει άνθρωπος εκεί, παρά κάτι απογεύματα και αν.

Χώθηκα σε ένα τέτοιο, που λες. Από το πίσω παραθύρι. Μπόχα από μπογιές. Βάφανε εικόνες, μπογιατίζανε αγίους, τέτοια πράματα. Ψυχή μέσα. Ρίχτηκα στο πίσω δωμάτιο, στο πάτωμα. Δεν άναψα φως. Ένα τελάρο με έναν άγιο στη γωνία. Μισοτελειωμένο. Με μπάνιζε ο κερατάς ο άγιος στο σκοτάδι. Κάτι μάτια να. Έτριζε το τζάμι του παραθύρου από τον αέρα. Αγριεύτηκα. Γύρισα τον άγιο αλλιώς.

Μόλις χάραξε, γραμμή μπροστά από το καφενείο. Του πούστη, λέω. Κάτι θα κάτσει σήμερα. Ο αέρας είχε σταματήσει, μια σκόνη παχιά δυο δάχτυλα είχε στρωθεί στον δρόμο και στα σπίτια, πάνω στη λάσπη. Τελικά κάτι μου έκατσε. Σάλταρα στην καρότσα. Όχι μάζωμα – θα ρίχναμε λιπάσματα. Η καρότσα φίσκα από σάκους με αγελαδόσκατο. Πήγαμε σε κάμποσα χωράφια. Ο τύπος κάπνιζε και έδινε οδηγίες. Κέρασε φραπέ και κρουασάν. Τσιγάρο δεν κέρασε. Κάποια στιγμή χτύπησε από απόσταση μια καμπάνα. Ο τύπος σταυροκοπήθηκε. Τα μάτια του κλείσανε, και το μούτρο του, στεγνό σαν πετσί, τρεμούλιασε. Σαλταρισμένος με τη θρησκεία. Όπως και να έχει, τελειώσαμε νωρίς το μεσημέρι. Κανονίσαμε και για την επόμενη μέρα. Μου έβαλε στο χέρι ένα δεκάρικο και πήγα για φαΐ στην πλατεία. Κλείνανε οι άνθρωποι τις μύτες τους. Έζεχνα. Έκοφα βόλτα στο χωριό. Τίποτα. Δυο σπιθαμές τόπος. Νεκροταφείο.

ΚΑΦΕΝΕΙΟ, Κρύα Βρύση Ρημάξαμε το '60, με τις Γερμανίες και τα Βέλγια. Ό,τι έμεινε από τότε χάθηκε τα επόμενα χρόνια, τα σπίτια ή έμειναν σ' εμάς ή τα παρατήσανε να χαλάσουν, η γη εδώ δεν χαρίζει κάστανα, τα παίρνει τα σπίτια, τα τραβάει, μένεις εδώ, παλεύεις με τη γη, φεύγεις, σου χαλά το σπίτι, μονά ζυγά δικά της. Τα ακούω τις νύχτες τα σπίτια, χαλάνε, μια πέτρα εδώ, μια ξυλωσιά εκεί, κομμάτι κομμάτι, ξυπνάω, πετάγομαι, τσιμπιέμαι να δω αν ζω. Κάποια λίγα τα ανακαινίσανε, τα περισσότερα τα πήρανε οι εργάτες, Αλβανοί, Γυφτοβούλγαροι, φαρμίλιες, κι αυτοί τον χειμώνα μόνο, για όσο κρατάει το μάζωμα της ελιάς, τότε το χωριό είναι ξανά χωριό, πριν τον χειμώνα δεν ξέρω τι είναι, χωριό δεν είναι πάντως. Και αυτός ήρθε πριν τον χειμώνα, ή αρχές χειμώνα, τον είδα μια μέρα να δοκιμάζει τις πόρτες στα σπίτια, να ψαχουλεύει τα παράθυρα, σαν τρελός έκανε, δεν μπορούσε να πιστέψει ότι αυτά τα σκοτωμένα σπίτια ήταν καλά μανταλωμένα, έβριζε στα μουλωχτά και κλοτσούσε τις πόρτες, να τις σπάσει ήθελε, τρελός, παλαβός, βάζω τις φωνές κάποια στιγμή, τι κάνεις, παιδί μου, τι κάνεις εκεί, άσε τα σπίτια στην ησυχία τους, μην πειράζεις τα σπίτια. Με βρήκε μετά στο καφενείο, το θυμάμαι σαν να έγινε χθες, τέτοιο πιλάτεμα δεν μου 'χει ξανατύχει, βρε χρυσέ μου, βρε καλέ μου, να του λέω, δεν έχει δουλειά εδώ, δεν έχει, τίποτα δεν έχει εδώ, σχώρα με. Αυτός εκεί, το δικό του, να αφήνει κάτω εκείνο τον σάκο που

κρατούσε και να λέει, ό,τι θες κάνω εγώ, σηκώνω, κάνω, ράνω. Δεν τον ήθελα μες στα πόδια μου, σκιαζόμουν, αληταριό, γυάλιζε το μάτι του, έπιανα συνέχεια το πορτοφόλι μου για να σιγουρευτώ ότι είναι στη θέση του, αυτός εκεί, το δικό του: Κάνω, ράνω, σηκώνω. Εγώ: Βρε χρυσέ μου, βρε καλέ μου. Και πάλι: Κάνω, ράνω, σηκώνω. Ευτυχώς πέρασε ο Βρανάκης και τον πήρε μαζί του για την κοπριά. Τον ξαναείδα μετά από λίγες μέρες, να βαστάει τον σάκο του και να βγαίνει μέσα από τα σκοτωμένα σπίτια, φορούσε μαύρα –μαύρο παντελόνι και μαύρη φανέλα– και τα μπράτσα του είχαν κάτι μαύρα σημάδια, και ήταν παλαβό να τον βλέπεις να ξεπροβάλλει από την ασπρίλα των σπιτιών, η τρίχα μού σηκώθηκε, να, σαν τώρα που σ’ τα λέω. Αλλά ευτυχώς τον είδα να ανεβαίνει στο λεωφορείο και να χάνεται. Μάθαμε μετά ότι έκανε να ορμήσει στη Μαρία του πολιτιστικού, τον πέτυχε εκεί η δύσμοιρη, πάλι καλά όμως λέω, σκέφου τι άλλο θα μπορούσε να πάθει η γυναίκα από τον συγκεκριμένο άνθρωπο.

Τρεις μέρες η ίδια ιστορία με την κοπριά. Το σιχάθηκα να βρίσκω το βράδυ σβουινιά μέσα στην κάλτσα μου. Το βράδυ της τρίτης μέρας βρήκα μια βρύση στον πολιτιστικό. Πλύθηκα όπως μπορούσα. Με νερό. Σαπούνι ούτε για δείγμα. Το πρωί με ξύπνησε μια γριά. Μούμια. Είχε μπει χωρίς να την πάρω χαμπάρι. Κρα-

τούσε τελάρα. Παναγιά μου, έκανε και έφυγε τρέχοντας. Ένα τελάρο πρόλαβε να το σπάσει στο κεφάλι μου η καριόλα. Λέω, ώρα μου είναι. Έφτιαξα τον σάκο μου και γραμμή για το καφενείο. Πήρα το δεύτερο λεωφορείο για κάτω. Για τον κάμπο. Μεγαλύτερος τόπος, λέω, μικρή πόλη. Κάτι θα γίνει.

Είπα να κλείσω λίγο τα μάτια μου στο λεωφορείο, αλλά πού. Ο δρόμος, μια λωρίδα μπαλωμένη, γεμάτη τρύπες φίσκα στη λάσπη, να γυρίζει φίδι μέχρι την πεδιάδα. Κάθε τόσο το λεωφορείο να πατά μια φλούδα από άσφαλτο πάνω σε ξερά βράχια. Τόσο, που κατεβαίνοντας ένωθες το βουνό από κάτω σου σαν έναν σωρό από κόκαλα. Το λεωφορείο να τραμπολίζεται. Όσπου κάποτε είδα το ισάδι του κάμπου να γυαλίζει στο φως, ίδιο πετσί ζώου, με μπαλώματα λάσπης και πράσινης γης – άντε επιτέλους, σκέφτηκα, κάτι θα γίνει.

Έλα όμως που το πράμα είχε αλλάξει εκεί κάτω. Είχα χρόνια να κατέβω. Πολύ πριν με μπουζουριάσουν. Το πράμα δεν πήγαινε καλά. Έβλεπα οικοδομές, σκελετούς, γιαπιά, αρχινισμένα ο Θεός ξέρει πότε, τώρα αφημένα να σαπίζουν. Έβλεπα κτίρια με αυλές μεγάλες σαν γήπεδα, κτίρια άδεια, αυλές άδειες, παρατημένες. Λες και είχε πέσει χτικιό. Αυτά λίγο πριν μπω στην πόλη. Όταν μπήκα, το πράμα έστρωσε. Κίνηση και κακό. Πιτσιρικαρία, γερόντια. Κατέβηκα από το λεωφορείο, πήρα τον σάκο και άραξα σε μια καφετέρια να πιω έναν καφέ σαν άνθρωπος. Ρώτησα τι κινείται, αν έχουν αρχίσει οι ελιές. Τις

επόμενες μέρες, μου είπαν. Εγώ βιαζόμουν. Ήθελα λεφτά. Πώς θα την έβγαζα;

Γύριζα στην πόλη. Έφαγα σε ένα σουβλατζίδικο και μετά έφαξα για σπίτι. Ο τόπος ήταν γεμάτος από «Ενοικιάζεται». Καμιά γκαρσονιέρα. Μίλησα με κάνα δυο ιδιοκτήτες. Θέλανε ενοίκιο μπροστά. Λέω, έχω κανονίσει δουλειά, θα πληρωθώ στο τέλος του μήνα. Καχυποψία και κακό. Με κοιτάζανε από την κορυφή ως τα νύχια. Από πού ξεφύτρωσα; Ποιος ήμουν; Από πού ήμουν; Δεν είχε νόημα. Γιατί να πω πράγματα σε κάποιον χωρίς να πάρω αυτό που θέλω; Σπίτι δεν θα μου έδιναν, δεν πα να χτυπιόμουν κάτω.

Ευτυχώς δεν είχε κρύο και, μόλις νύχτωσε, βρήκα να αράξω σε ένα ρημάδι. Στο έμπα της πόλης. Μέσα στα χωράφια. Στεκόταν δεν στεκόταν στα πόδια του. Ένας διάδρομος στη μέση και δεξιά αριστερά δωμάτια. Παλιό γυμνάσιο ή κάτι τέτοιο. Μουχλιασμένοι χάρτες στους τοίχους, μέσα στα μυγοχέσματα. Ελλάδα ή κάτι τέτοιο. Σπασμένα παραθύρια. Γυαλιά, σανίδια, πλακάκια θρύψαλα. Μπόχα από κάτουρο. Πορδή άφηνες και σου γύριζε πιστολιά ο αντίλαλος. Δεν έκλεισα μάτι. Άκουγα βήματα, τριξίματα. Φωνές. Κάτι σαν παιδί έβαλε τα κλάματα σε κάποια φάση. Η τρίχα μου κάγκελο. Απελπισία με έπιασε.

Βγήκα μόλις σηκώθηκε ο ήλιος. Ένας άντρας στεκόταν μπροστά στην πύλη. Κουρελιάρης. Ε, έκανα. Τι χαμπάρια; Δεν γύρισε ούτε να με κοιτάξει. Έφτυσε στο χώμα. Μια χλέπα με αίμα. Τον αντίχριστό μου,

λέω και όπου φύγει φύγει. Γύρισα στην πόλη. Στην αρχή της πόλης. Πέρασα κάτι θερμοκήπια και να σου τα πρώτα σπίτια. Πλεύρισα κάτι γερόντια σε ένα καφενείο. Το και το, τους λέω. Κάνω τα πάντα. Πιάνουν τα χέρια μου. Μερεμέτια; Αμέ. Υδραυλικά; Πες το κι έγινε. Καλουπώνω, βάφω. Σκίζω ξύλα, φορτώνω. Δες μπράτσο. Όχι, όχι, δεσ. Τον Χριστό μου, δεσ. Είσαι καλά; με ρώτησε ένας γέρος με μια κρεατοελιά σαν ρεβίθι στη μύτη. Κάτσε, κάτσε μια στιγμή.

Στριφογύριζε ο κόσμος στα μάτια μου. Ένας ζεστός αέρας ερχόταν από τα θερμοκήπια πιο πέρα. Όλα κακοχωνεμένα μέσα μου. Μου ερχόταν εμετός. Έκατσα. Σαν πανί άσπρος, άκουγα να λένε. Δώσε του νερό. Να, σπρώξ' του και το κουλούρι. Άρχισα, που λες, να μασουλίζω. Ήρθα στα καλά μου. Να πας στου Χατζή, είπε κάποιος. Ψάχνει χέρια. Συνέχεια ψάχνει.

Με τα πολλά, δέχτηκε ένας από αυτούς να με πάει σε εκείνο τον Χατζή. Σάλταρα στην καρότσα. Δεν είχε χώρο, λέει, μέσα στην καμπίνα. Και καλά. Ήξερα εγώ τι ήταν. Ότι έζεχνα κοπριά, αυτό ήταν. Το ήξερα. Αλλά του λέω, εντάξει, μπάριμπα σ' ευχαριστώ, μπάριμπα.

Εάπλωσα στην καρότσα. Ένα με την καρότσα. Βγήκαμε στα χωράφια. Έξω από την πόλη. Λίμνες με κατσίγαρο. Σου έσπαγαν τη μύτη. Ελιές να φαν και οι κότες. Βεντέμα. Μποστάνια. Εδώ είμαστε, έλεγα μέσα μου. Κάτι θα γίνει.

Καφενείο ΟΝΤΑΣ, Μοίρες Άκου πώς έγινε: Καθόμασταν εδώ. Πρωί. Τα γνωστά. Ώσπου ρίχνω μια ματιά στον Αλέκο και του κάνω, σου 'ρχεται, σου 'ρχεται, να τος, καταπάνω σου. Γύρισε ο Αλέκος να δει, ε, τον είδε. Να πετάγεται από τα θερμοκήπια του Σηφάκη. Σαν να τον ξέρασαν τα θερμοκήπια, σαν να ήταν κουκούτσι και τον φτύσανε. Παραπατούσε βαστώντας έναν σάκο, μασουλώντας μια ντομάτα. Βρε βρε, έκανε ο Αλέκος. Γατόνι ο Αλέκος. Είχε μπει στο νόημα. Θεός σχωρέσ' τον. Για να περνάει η ώρα. Γιατί πόσο τάβλι να παίξει κάποιος; Κάπου πρέπει να ξεσπάσουμε κι εμείς... Μη φανταστείς κάτι το τρελό. Να, ο Αλέκος τούς έκανε χάζι, τους γλεντούσε. Τους κερνούσε κιόλας. Γιατί περνούσαν –και περνάνε, δεσ–πολλοί από εδώ. Ειδικά αυτές τις μέρες που πέφτει πείνα. Ξέμπαρκοι. Δήθεν περαστικοί. Λες και δεν έχουμε μάτια να δούμε. Ρετάλια. Ο συγκεκριμένος έκανε κρα ότι ήταν φυλακόβιος. Πατόκορφα με τατουάζ. Και όχι πολύ στα καλά του. Ο Αλέκος τον κάθισε δίπλα του στο τραπέζι. Και τι μπορείς να κάνεις, αγόρι μου; Σκίζεις ξύλα; Φορτώνεις; Σκάβεις; Από ηλεκτρικά; Από υδραυλικά; Να βοτανίζεις; Να καλουπώνεις; Να πλέκεις ξέρεις; Μήπως να μαντάρεις κάλτσες; Να προσέχεις μωρά; Να θηλάζεις; Κατεβάζεις, ρε, γάλα; Πονάνε τα μαστάρια σου; Τιμιόμασταν κάτω από το τραπέζι. Ο τύπος μάς κοίταζε και έχασκε. Από ένα σημείο και μετά δεν τον άκουγε τον Αλέκο. Αν τον άκουγε, σίγουρα θα του

ορμούσε. Αλλά ήξερε ο Αλέκος πού τον παίρνει να το παρατραβήξει. Ο συγκεκριμένος ήταν τελειωμένος. Κλείνανε τα μάτια του. Κουρέλι. Ρε, θα μας μείνει στα χέρια, είπα. Δώσε του να φάει. Έκατσε μαζί μας τελικά κάμποσο, μέχρι που συνήλθε. Μας είπε και ευχαριστώ. Τεμενάδες έκανε. Ξέρω πού θα βρεις δουλειά, του είπε ο Αλέκος. Έλα, ανέβα στην καρότσα και θα σε πάω εγώ. Ε, δεν πρόλαβε να ανέβει ο τύπος στην καρότσα και ξάπλαρε κλείνοντας τα μάτια του.